

**Қарағанды облысы білім басқармасының
Абай ауданы білім бөлімінің «Аққу» бөбекжайы»
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорыны**

**Тақырыбы: «Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуға
арналған сөздік және саусақ ойындары»**

**Өткізген тәрбиеші:
Халиева Н.Н.**

«Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуға арналған сөздік және саусақ ойындары»

Ерте жаста кейбір балалардың сөйлеуі енді ғана қалыптасады, басқаларында ол қазірдің өзінде белсенді, неге олай болып жатыр? мені бұл сұрақ қызықтырды. Жауабын табу үшін ғылыми-педагогикалық әдебиеттерге жүгіндім.

Біздің мектепке дейінгі мекемеде дамуға көп көңіл бөлінеді балалардың сөйлеуі. Баланың ойы мен көзі қолмен бірдей жылдамдықпен қозғалатыны дәлелденген. Бұл жүйелі жаттығуларды білдіреді саусақ қимылдарын жаттықтыру мидың жұмысын жақсартудың қуатты құралы болып табылады. *"Қол – адамның сыртқа шыққан миы"*. Бала өз тілін басқаруды қаншалықты ептілікпен үйренетінінен саусақтармен, оның әрі қарай дамуы байланысты. Дамытумен қатар ұсақ моториканы, есте сақтау қабілетін, зейінін, сөздік қорын дамытады.

Балалардың сөйлеуін дамыту үшін мен өз жұмысымда саусақ ойындарын қолданамын. Мен өз бетінше білім алу тақырыбын таңдадым *"Кіші жастағы балалардың сөйлеуін дамыту жасы бірге саусақ ойындары мен жаттығуларын қолдану арқылы"*, өйткені бұл тақырып менің тәрбиеленушілерімнің өмірінде өте өзекті және маңызды. Ұйымдастырылған ойындар, оның ішінде сөйлеу сүйемелдеуімен саусақ ойындары шағын спектакльдердің бір түріне айналады. Олар балаларды қызықтырып, қуаныш сыйлайды. Ересектердің айтуы бойынша балалар көп нәрсені есте сақтап, көбейте алады, мәтінді бірнеше рет қайталау қажет. Дамыту бойынша жұмыс ұсақ моториканы дамыту балалармен және ата-аналармен тығыз қарым-қатынасты қамтиды. Бұл балалар ұжымындағы қарым-қатынас пен достық атмосфераға жақсы әсер етеді

Саусақ ойындар - ұсақ моториканы дамытудың бірегей құралы баланың моторикасы мен сөйлеуі олардың бірлігі мен байланысында. Мәтіндерді оқу қолдану арқылы *«саусақ»* гимнастика ынталандырады сөйлеуді дамыту, кеңістіктік ойлау, зейін, қиял, реакция жылдамдығына және эмоционалды мәнерлілікке тәрбиелейді. Бала поэтикалық мәтіндерді жақсы есте сақтайды; оның сөйлеуі мәнерлірек болады.

Баланың қимыл-қозғалыс координациясы жақсарады, қаттылық пен тығыздық жеңіледі.

Қол қозғалысы ойын-сауық негізінде құрылады. Мектеп жасына дейінгі балалардың тізбектелген автоматты есте сақтау қабілеті бар және олар үшін белгілі бір жағдайға арналған екі-төрт жолды мәтінді есте сақтау қиын емес. Бірақ содан кейін естіген сөздер қажетті қозғалыс ассоциацияларын тудыруы мүмкін, ал керісінше - жест-ишара ынталандырады өз бетінше баланың сәйкес өлеңдерді айтуы. Егер ересек балаға белгілі питомник рифмасы еске түсірілсе: *"Қырық, қырық ботқа қайнаттым..."*, ол бірден қол қимылдарын жасай бастайды.

Бала айналысқанда не болады саусақ гимнастикасы?

1. Орындау жаттығулар және ырғақты қимылдар саусақтармен индуктивті түрде мидың сөйлеу орталықтарындағы қозуға және сөйлеу аймақтарының үйлесімді белсенділігінің күрт артуына әкеледі, бұл сайып келгенде ынталандырады сөйлеуді дамыту.
2. Ойындар саусақтармен жағымды эмоционалды фон қалыптастырады, дамыту ересек адамға бере білу, мағынасын тыңдауға және түсінуге үйрету сөйлеулер, баланың сөйлеу белсенділігін арттыру.
3. Балалар зейінін шоғырландыруды және оны дұрыс бөлуді үйренеді
4. Егер бала дұрыс орындаса жаттығулар Оларды қысқа поэтикалық жолдармен сүйемелдей отырып, оның сөйлеуі айқынырақ, ырғақты, жарқын болады, орындалатын қимылдарды бақылау күшейеді.
5. Баланың есте сақтау қабілеті дамиды, өйткені ол қолдың белгілі бір қалпын және қимылдар ретін есте сақтауға үйренеді.
6. Ж балалар дамиды қиял мен қиял. Барлығын меңгергеннен кейін жаттығулар арқылы, ол істей алады "қолмен айту" тұтас әңгімелер
7. Барлығын меңгеру нәтижесінде қол мен саусақ жаттығулары күш алады, жақсы ұтқырлық пен икемділік, бұл болашақта жазу дағдыларын меңгеруді жеңілдетеді.

Үшін өте маңызды фактор болып табылады сөйлеуді дамыту - бұл, бұл ішінде саусақ ойындардағы барлық еліктеу әрекеттер өлең жолдарымен сүйемелденеді. Өлеңдер балалардың назарын аударады, есте сақтау оңай. Ырғақ пен өзгермейтін сөз тәртібі, сәбиге арналған ұйқас сиқырлы, жұбататын, тыныштандыратын нәрсе. Баланың ойынды қаншалықты ұнататыны көбіне байланысты ересектердің орындауы. Кішкентайлар үшін сабырлы, мейірімді көңіл-күй мен ұқыпты, ұқыпты жанасу маңызды. Үшін балалар екі-үш жаста ересектердің мәнерлі мимикасы мен сөйлеуінің маңызы зор. Әрине, мәнерлеп оқу үшін орындау ересек адам өлеңдерді жатқа білуі керек. Оң және сол қолдардың қимылдары мидың әртүрлі жарты шарлары арқылы басқарылады. Бала бір қолмен қажетті қимылдарды оңай орындай бастағанда, біз оны екінші қолмен, сосын бірден екі қолмен бірдей қимылдарды жасауға үйретеміз.

